

De Wegwijzer
School met de Bijbel

Anti- pestprotocol

Versie 5: Herzien in
Schooljaar 2018-2019

Planetenlaan 32
Postbus 11
2957 ZG Nieuw – Lekkerland
☎ 0184 – 682765
✉ info@smbdewegwijzer.nl
🌐 www.smbdewegwijzer.nl

INHOUD

1. Waarom wij kiezen voor een pestprotocol

2. Achtergrondinformatie
 - 2.1 Wat verstaan wij onder pesten?
 - 2.2 Kenmerken van de pestkop
 - 2.3 Kenmerken van de gepeste
 - 2.4 Signalen, die wijzen op pestgedrag
 - 2.5 Pesten als groepsprobleem
 - 2.6 Digitaal pesten

3. Op welke wijze wordt in onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?

4. Hoe wordt er gehandeld in situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?

Bijlagen

Bijlage 1: Zo zijn onze manieren

Bijlage 2: Pleinregels

Bijlage 3: Analyseformulier pestgedrag (voorbeeld)

Bijlage 4: Boekenlijst

1. Waarom wij kiezen voor een pestprotocol

Het is in onze ogen van groot belang, dat de kinderen zich in onze school thuis voelen. Wij streven naar een prettige, ontspannen en open sfeer, waarin de kinderen zich gerespecteerd voelen, en ervaren dat er voor iedereen, ongeacht capaciteiten en vaardigheden, de nodige belangstelling en aandacht is. Een dergelijke werksfeer, ook wel pedagogisch klimaat genoemd, vormt een basisvoorwaarde voor het bereiken van goede onderwijsleerresultaten en een positieve ontwikkeling van de kinderen. Belangrijk kenmerk binnen dit pedagogisch klimaat is dus een kindvriendelijke onderwijsleeromgeving, waarbij een gevoel van **veiligheid en geborgenheid** bij de kinderen de grondslag vormt.

Binnen de school doen zich buitengewoon veel situaties voor, waarin kinderen zich heel kwetsbaar opstellen binnen de groep, of bijvoorbeeld bij het spelen op het plein. Situaties, die gemakkelijk kunnen leiden tot gevoelens van ontevredenheid, jaloezie en je achtergesteld of zelfs genegeerd voelen. Dergelijke situaties leiden gemakkelijk tot pestgedrag. Er wordt een slachtoffer gezocht en gevonden. Er worden nog wat meelopers geronseld, en de basis voor een langdurige pestsituatie, met alle negatieve gevolgen van dien is gelegd en kan worden opgestart.

Pestgedrag is een niet te ontkennen fenomeen, dat zich de laatste jaren steeds meer voordoet bij zowel kinderen als bij volwassenen. Een fenomeen, dat zich op een brede schaal voordoet, niet alleen binnen het gezin, in de club, de voetbalvereniging en in en rondom de school, maar zich ook op een nog veel bredere schaal voordoet binnen de samenleving, als wij bijvoorbeeld kijken naar pestgedrag van volwassenen binnen de werkomgeving, vrouwen- en kindermishandeling, seksueel misbruik en ongewenste intimiteiten.

Pestgedrag in en rondom onze school belemmert de voortgang van het onderwijsleerproces, doordat veel tijd aan de oplossing van dergelijk gedrag moet worden besteed. Het doet ook absoluut inbreuk op onze visie, dat wij in onze school een veilige en kindvriendelijke onderwijsleeromgeving willen nastreven.

En hoe kunnen kinderen, die hun onzekerheid en frustraties door middel van pestgedrag uiten, en tot een vast gedragspatroon maken, later als volwassenen op een respectvolle manier met andere mensen in de maatschappij omgaan?

Met behulp van dit pestprotocol willen wij het pestgedrag binnen onze school niet alleen aanpakken nadat een pestsituatie is gesignaleerd, maar ook pestgedrag voorkomen, door dit gedrag met al zijn aspecten, gevolgen en de erbij horende rollen van pester, meeloper en gepeste bespreekbaar te maken.

Naast de nodige basisinformatie voor de leerkrachten is ook een duidelijk plan van aanpak beschreven voor situaties waarin pestgedrag wordt gesignaleerd, en zijn overzichten van regels en afspraken ten aanzien van de omgang met elkaar opgenomen. Deze regels zijn in de groepen duidelijk zichtbaar opgehangen en met de kinderen gemaakt. Ook in de gangen van de school zijn deze regels duidelijk zichtbaar opgehangen. Bij de aanpak van gesignaleerd pestgedrag worden ook de ouders intensief betrokken, omdat pestgedrag zich niet alleen beperkt tot de school en omdat oorzaken van pestgedrag zeker niet alleen binnen de school, maar vaak ook buiten de school liggen.

Dit pestprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

- De leerkrachten kunnen het pestgedrag signaleren en onderkennen.

- Het pestprotocol vormt een plan van aanpak ten aanzien van:
- Het voorkomen van pestgedrag
- Het tijdig signaleren van pestgedrag
- Het remediëren van pestgedrag
- De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en te remediëren

Met dit pestprotocol hopen wij als leerkrachten van onze school, samen met de leerlingen en ouders een positieve en effectieve bijdrage te kunnen leveren aan het voorkomen en bestrijden van pestgedrag.

2. Achtergrondinformatie

2.1 Wat verstaan wij onder pesten?

In de wetenschappelijke literatuur spreekt men van pesten als:

- er sprake is van een machtsongelijkheid tussen dader en slachtoffer
- het kwetsende gedrag zich herhaalt gedurende een langere periode
- de dader de intentie heeft om het slachtoffer te kwetsen

Er is een wezenlijk verschil tussen plagen en *pesten* ook als is het lastig om een grens tussen die twee te trekken. Bij plagen is er sprake van twee gelijkwaardige of even sterke partners. Bij plagen is er geen winnaar en verliezer. Uit een plaagsituatie kan echter heel gemakkelijk een pestsituatie voortvloeien.

Pesten is een ongelijkwaardige strijd. Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Een duidelijk overzicht van de kenmerken van PLAGEN en PESTEN, en de gevolgen van dit gedrag vormt een basis voor het **signaleren** van pestgedrag:

Pesten en plagen, waar zit het verschil?

PLAGEN	PESTEN
<ul style="list-style-type: none">• Is onschuldig, gebeurt onbezonnen en spontaan. Gaat soms gepaard met humor.• Is van korte duur of gebeurt slechts tijdelijk.• Speelt zich af tussen 'gelijken' ('Twee honden vechten om hetzelfde been').• Is meestal te verdragen of zelfs leuk maar kan ook kwetsend of agressief zijn.• Meestal één tegen één.• Wie wie plaagt, ligt niet vast. De tegenpartijen wisselen keer op keer.	<ul style="list-style-type: none">• Gebeurt berekenend (men weet meestal vooraf goed, wie, hoe en wanneer men gaat pesten). Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren.• Is duurzaam: het gebeurt herhaaldelijk, systematisch en langdurig (stopt niet vanzelf en na korte tijd).• Ongelijke strijd. De onmachtsgevoelens van de gepeste staan tegenover de machtsgevoelens van de pestkop.• De pestkop heeft geen positieve bedoelingen en wil pijn doen, vernielen of kwetsen.• Meestal een groep (pestkop en meelopers) tegenover één geïsoleerd slachtoffer.• Er bestaat een neiging tot een vaste structuur. De pestkoppen zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers (mogelijk wisselend door omstandigheden).

<p>GEVOLGEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'Schaafwond' of korte draaglijke pijn(hoort bij het spel). Wordt soms ook als prettig ervaren ('Plagen is kusjes vragen'). • De vroegere relaties worden vlug weer hersteld. De ruzie of het conflict wordt spoedig bijgelegd. • Men blijft opgenomen in de groep. • De groep lijdt er niet echt onder. 	<p>GEVOLGEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indien niet tijdig wordt ingegrepen, kunnen de gevolgen (zowel lichamelijk als psychisch) heel pijnlijk en ingewikkeld zijn en ook lang naslepen. • Het is niet gemakkelijk om tot betere relaties te komen. Het herstel verloopt heel moeizaam. Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind. Aan de basisbehoefte om 'Bij de groep te horen' wordt niet voldaan. • De groep lijdt onder een dreigend en onveilig klimaat. Iedereen is angstig, en men wantrouwt elkaar. Er is daardoor weinig openheid en spontaniteit. Er zijn weinig of geen echte vrienden binnen de groep.
---	--

2.2 Kenmerken van de 'Pester'

Alhoewel wij niet zomaar iemand een etiket van 'Pester' kunnen opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken en kinderen natuurlijk onderling verschillen, is toch in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die pesten, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Staat vrij positief tegenover geweld, agressie, en het gebruik van stoere taal.
- Imiteert graag agressief gedrag.
- Is vlugger agressief, gebruikt meer geweld.
- Lijkt assertief: zegt spontaan wat hij denkt of voelt. Komt uit voor zijn mening.
- Is vrij impulsief.
- Heeft de neiging anderen te overschreeuwen of te domineren om controle te houden, maar is misschien minder zeker dan het lijkt.
- Wil het middelpunt zijn en is vlug jaloers.
- Is meestal fysiek sterker of omringd door sterke vrienden die zijn gezag respecteren.
- Heeft moeite met regels, grenzen en eigen of door anderen opgelegde regels.
- Schat situaties verkeerd in.
- Schat de gevolgen van zijn gedrag verkeerd in.
- Heeft het moeilijk met stress of spanning, die van buitenaf wordt opgelegd (proefwerken, agressie van ouders, etc.).
- Lijdt vaak aan een negatieve faalangst.
- Hoe onveiliger hij zich voelt, hoe groter de behoefte aan een zondebok.

- Is niet noodzakelijk dommer of slimmer dan de rest.
- Geniet respect uit angst en niet uit waardering.
- Heeft een zwak inlevingsvermogen, is vooral met zichzelf bezig en houdt geen rekening met anderen.

2.3 Kenmerken van de ‘Gepeste’

Wij niet zomaar iemand een etiket van ‘Gepeste’ kunnen opplakken op basis van een of meer van de volgende kenmerken. De kinderen natuurlijk onderling verschillen. Over het algemeen is in de praktijksituatie gebleken, dat bij kinderen die gepest worden, vaak een of meer van de volgende kenmerken opvallen:

- Houdt niet van geweld en agressief of onbeschoft taalgebruik.
- Weet niet hoe hij met agressie van anderen om moet gaan.
- Is meestal fysiek zwakker.
- Is eerder in zichzelf gekeerd.
- Is geneigd zich onderdanig of gediensig te gedragen.
- Is onzeker in zijn sociale contacten.
- Durft niet op te komen voor zichzelf.
- Heeft vaak een lage dunk van zichzelf en gelooft uiteindelijk, dat hij het verdient om gepest te worden.
- Voelt zich vaker eenzaam dan andere kinderen.
- Voelt niet goed aan, welke regels of normen er binnen de groep gelden.
- Reageert niet op de gepaste manier op druk: Begint te huilen, of gedraagt zich slaafs, gaat klikken of vleien, probeert zich vrij te kopen met snoep of geld, probeert de pestkoppen na te bootsen, maar faalt daarin.

2.4 Signalen, die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van een goede observatie al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Door het goed observeren van kinderen in de verschillende onderwijsleersituaties en spelsituaties kunnen peestsituaties al in een vroeg stadium worden gesignaleerd en kan op gepaste wijze worden ingegrepen.

Signalen bij de gepeste:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen, gescheurde kleren, beschadigde boeken en ‘verliest’ sportkleren en eigendommen. Let zeker op, als het kind normaliter niet slordig is. Ook als het niet weet hoe de signalen er gekomen zijn of excuses zoekt, is er vaak meer aan de hand.
- Het kind maakt zich het liefst onzichtbaar. Zelfs zonder zichtbare aanleiding gedraagt het zich als een geslagen hondje. Het is vaak verdrietig of neerslachtig of heeft onverwachte stemmingswisselingen met driftbuien.
- In sommige gevallen is het onhandelbaar, agressief en overspannen.
- Het staat dikwijls alleen op de speelplaats; er komen geen vriendjes thuis om te spelen en het wordt ook niet uitgenodigd om te komen spelen, of te komen op feestjes en logeerpartijen.

- Het kind zoekt het veilige gezelschap van de leerkracht of de leider.
- Als er groepjes worden gekozen, wordt het kind als laatste gekozen of het blijft over.
- De schoolresultaten worden opeens veel slechter.
- Het kind is vaak afwezig, letterlijk of figuurlijk. Het vlucht weg in de fantasie en zorgt ervoor dat het zo laat mogelijk op tijd op school komt en is meteen na de bel weer weg.
- Op zondagavond of voor het kind naar school of een club moet, is het bijzonder gestresst en zoekt het redenen om niet naar school of naar de club te moeten.

Signalen bij de pester:

- Het kind heeft blauwe plekken of schrammen en besmeurde of gescheurde kleren van de slachtoffers, die zich hebben verdedigd.
- Zijn vriendjes zijn volgzame meelopers, die wachten op instructies van de pester.
- Het kind vindt het moeilijk om samen te spelen of samen te werken, omdat het altijd de baas wil zijn.
- Het verdraagt het slecht om afhankelijk te zijn van het toeval of van de bekwaamheid of onbekwaamheid van anderen.
- Het kind verdraagt geen kritiek en wordt boos als zijn positieve beeld van zichzelf ter discussie wordt gesteld, al is het ook maar door een grapje.
- Zijn vriendjes zijn gelijkgezinden. Ze spreken vaak negatief of kleinerend over bepaalde kinderen. Wie niet bij de groep hoort, is een zwakkeling of zelfs een vijand. Ze kiezen agressieve idolen uit sport, muziek of film.
- De pestkop is regelmatig brutaal tegenover een zwakker gezinslid. Dit kan ook een ouder zijn.
- De pestkop kan zich moeilijk inleven in de gevoelens van anderen en heeft weinig of geen schuldgevoelens.
- Het kind kan moeilijk grenzen aanvaarden die door anderen worden opgelegd en verdraagt geen kritiek.
- Je krijgt de indruk, dat het kind een dubbelleven leidt: thuis of tegenover de leraar is het volzaam en braaf, maar je hoort klachten over het kind in onbewaakte momenten.

2.5 Pesten als groepsprobleem

Pesten lijkt iets tussen degene die pest en degene die gepest wordt, maar ontstaat in de context van een negatieve groepssfeer.

Kinderen en jongeren zijn in hun proces naar volwassenheid op zoek naar grenzen. Die ruimte hebben ze nodig om te ontdekken waar maatschappelijke en persoonlijke grenzen liggen en hoe je daarmee omgaat. In elke groep zijn normen, waarden, regels en overtuigingen en ontstaat er een hiërarchie. In het geval van gezond groepsgedrag zal iemand met afwijkend gedrag terechtgewezen worden met de bedoeling om diegene bij de groep te houden. Wordt iemand bij afwijkend gedrag terechtgewezen met de bedoeling hem buiten de groep te zetten, zodat de band tussen de anderen sterker wordt, dan kan gesproken worden van een sociaal onveilige groep. Voor iedereen in de groep is het dan onveilig, niet alleen voor degene die gepest wordt. Degenen die pesten moeten hun positie

zien te behouden en zij hebben daarvoor bevestiging nodig van groepsleden. Degenen die mee lachen of zich op de achtergrond houden zijn bang zelf mikpunt te worden van het pesten. De verschillende rollen liggen namelijk niet vast. Wie in een andere groep gepest is kan zelf pestgedrag gaan vertonen om te voorkomen weer de zondebok te worden.

2.6 Digitaal pesten

Digitaal pesten is een vorm van pesten die online plaatsvindt, bijvoorbeeld via sociaal media als Snapchat en WhatsApp.

Vrijwel alle kinderen maken gebruik van internet en sociale media. 'Ze appen, skypeen, gamen, zoeken informatie op, bekijken filmpjes en onderhouden contacten op Instagram of Snapchat. Helaas worden sociale media ook gebruikt om elkaar digitaal te treiteren. De dader waant zich onbespied, getuigen ontbreken, waardoor hij meer durft. Digitaal pesten gaat niet om onschuldige plagerijtjes of flauwe grapjes. Het pesten verloopt soms snoeihard: op internet worden grovere scheldwoorden gebruikt dan op het schoolplein. Kinderen realiseren zich niet dat een zinnetje als 'ik maak je dood' veel heftiger overkomt op het beeldscherm dan in het echte leven.

Digitaal pesten heeft soms wel andere gevolgen dan offline pesten. Berichten, filmpjes en foto's kunnen op grote schaal worden doorgestuurd. Als een foto of filmpje eenmaal is gedeeld, is de kans groot dat het blijft opduiken. Doordat daders bij digitaal pesten anoniem kunnen blijven, is het ook mogelijk dat het pesten in hevigheid toeneemt.

Met de komst van het internet zijn er bovendien nieuwe vormen van pesten ontstaan, zoals het hacken van iemands online identiteit. De pesters gebruiken dan een foto en naam van iemand anders en maken daarmee nepprofielen aan. Met die nepaccounts verspreiden ze allerlei valse informatie over het slachtoffer verspreiden. 'Shame sexting' is een andere vorm van digitaal pesten. Hier gaat het om de verspreiding van seksueel getinte beelden van een ander, tegen zijn wil in.

3. Op welke wijze wordt in onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?

Ter voorkoming van pestgedrag wordt in onze school de volgende werkwijze, regels en methoden gehanteerd:

1. Wederzijds respect en waardering van de leerlingen onderling wordt bevorderd met als uitgangspunt: 'Heb je naaste lief als jezelf'.
2. De leerkrachten hebben kennis en inzicht m.b.t. alle aspecten van pestgedrag, en zijn vaardig in het signaleren en remediëren van pestgedrag.
3. Alle leerkrachten hebben toegang tot dit pestprotocol en handelen conform de hierin genoemde afspraken en stappen.
4. In alle groepen worden duidelijke groepsregels gehanteerd, die de leerkracht samen met de leerlingen maakt. De regels zijn groepsverbonden. Vanaf groep 3 zijn de groepsregels op schrift gesteld en hangen duidelijk zichtbaar voor alle leerlingen.
5. De leerkracht bespreekt de algemene gedragsregels met de leerlingen (zie bijlage 1).
6. In alle groepen worden duidelijke gedragsregels ten aanzien van 'pestgedrag' gehanteerd, die met de leerlingen worden besproken d.m.v. bijvoorbeeld pestposters van 'Kids tegen geweld' of voorleesboeken.
7. In de groepen 0, 1 en 2 worden de groepsregels en de gedragsregels ten aanzien van 'pestgedrag' uitgebreid besproken in kringgesprekken en worden situaties van 'pestgedrag' en situaties waarin de gedragsregels worden overtreden, uitgespeeld. Ook het rollenspel wordt in dergelijke situaties gehanteerd.
8. Positief gedrag van leerlingen wordt gecompimenteerd en beloond.
9. Op ouderavonden en groepsavonden wordt, afhankelijk van de situatie, aandacht besteed aan pestgedrag.
10. Er is gedurende een kwartier voor de aanvang van de lessen, en gedurende de pauzes toezicht op het schoolplein, waarbij duidelijke gedragsregels en afspraken worden gehanteerd (zie bijlage 2)
11. In alle groepen wordt eenmaal per veertien dagen een les sociaal-emotionele vorming gegeven door middel van de methode GOED GEDAAN met behulp van spelletjes en rollenspel. Om ouders er bij te betrekken wordt ook maandelijks een uittreksel van de besproken lessen in ons informatieblad WEGWIJS gepubliceerd.
12. De lessen uit de methode 'Grip op de groep' worden aan het begin van elk schooljaar gegeven vanaf groep 1
13. De groepen 4 tot en met 8 vullen een keer per jaar de ZIEN vragenlijsten in. Dit wordt zowel door de leerkracht als door de leerlingen gedaan. IN de leerling vragenlijst worden ook vragen gesteld over pesten en gepest worden. De vragenlijsten van ZIEN worden elk jaar besproken met de leerling (kind-gesprekken) en de ouders (verplichte 10 minutengesprekken). Deze gesprekken worden direct na de herfstvakantie gehouden.
14. Voor de midden- en bovenbouw zijn er de volgende 'pestspellen' in de orthotheek van De Wegwijzer aanwezig :
 - Dobbel&Vraag
 - Pestkwartet
 - Pestkwartet digitaal

15. Het begin van het schooljaar is hét moment om te werken aan een gezellige en veilige groep. De Week Tegen Pesten wordt daarom ieder jaar in september georganiseerd. Dit jaar is de Week Tegen Pesten van 23 tot en met 27 september 2019.
16. Er zijn veel anti-pestprogramma's in omloop. Wetenschappers onderzochten tien anti-pestprogramma's en bij Taakspel (één van de twee effectieve programma's) bleek er binnen een jaar tot enige vermindering van pestgedrag te leiden. Op onze school zijn diverse leerkrachten opgeleid om het programma te kunnen doen en is iedere klas (vanaf groep 5) is een Taakspel doos aanwezig.
17. Rots en Water. Jaarlijks kunnen ouders hun kind opgeven voor een cursus "Rots en Water". Deze cursus, bestaande uit tien lessen, wordt gegeven door een gecertificeerd trainer. R&W is een psycho-fysieke training voor jongens en meisjes waarin o.a. het aanleren en trainen van sociale vaardigheden centraal staan.
18. Aan het begin van het schooljaar willen wij de groeps sfeer zo optimaal mogelijk maken. Hiervoor gebruiken wij het programma "Grip op de groep". Zie voor verdere informatie het aparte programma P:/leerkrachten/roosters/rooster2018-2019/Grip op de groep en Goed Gedaan

Overzicht van 'pestbeleving' en 'pestgedrag' uit ZIEN leerlingvragenlijst 2018-2019

Groep	Pestbeleving %	Pestgedrag %	Aantal PB	Aantal PG
5a	97	98	0	0
5b	91	94	4	3
6	96	99	1	1
7	92	96	4	2
8a	97	97	0	1
8b	95	96	2	4

Conclusie: Wij durven de voorzichtige conclusie aan dat er weinig tot geen pestgedrag plaats vindt op onze school.

15. Elke groep besteedt één keer in het jaar, na de herfstvakantie, *extra* aandacht aan het onderwerp 'pesten':

Groep	Activiteit
1	Prentenboek 'Eentje Geentje, het lieveheersbeestje' Evelien van Dort Orthotheeknummer:
2	Prentenboek: 'Zand erover' Elias Bettie Orthotheeknummer:
3	Prentenboek 'Mieke wil niet meer naar school' Hilde Schuurmans Orthotheeknummer:
4	Voorleesboek: Stoer hoor! Jacobina Kunnen Orthotheek nr: 6.1.40
5	Nieuwe activiteit
6	Nieuwe activiteit
7	Nieuwe activiteit gericht op digitaal pesten
8	Voorleesboek: 'Spijt!' Carry Slee Orthotheeknr: Als alternatief kan de film ook vertoond worden. Ook een activiteit gericht op smartphone gebruik.

(Deze activiteiten zullen ieder jaar gecoördineerd worden door een vast persoon.)

Boeken over pesten geschikt voor kleuters

1. Hou op met pesten! (Claire Alexander)

Dit boek heeft een duidelijke titel. Het boek gaat over een schaapje dat gepest wordt door een stiertje. Het pesten is best dreigend, op papier heel heftig, maar in het verhaal wordt het al snel opgelost. Eind goed al goed, het pestende stiertje wordt een vriendje.

Dit boek is geschreven uit oogpunt van het slachtoffer, de rol van de groep wordt niet benoemd. Het einde is erg rooskleurig, maar het verhaal heeft goede aanknopingspunten om met de kinderen in gesprek te gaan. Kunnen de kinderen oplossingen bedenken voor het schaapje Laura, wat kan ze doen tegen het pesten?

2. Kleine Raaf vliegt naar de maan (Marcus Pfister)

Kleine Raaf wordt al vanaf zijn geboorte gepest omdat hij een scharminkel is. De grote groep raven zegt tegen hem dat hij niet mee mag spelen omdat hij niet kan vliegen. Dus leert Kleine Raaf vliegen. Nu maakt de groep hem wijs dat hij eerst naar de maan moet vliegen. Ook dat doet Kleine Raaf, en hij keert terug met zilveren vleugels. De groep ziet in dat ze gemeen zijn geweest, krijgt bewondering voor Kleine Raaf, en hij mag meespelen. Het verhaal wordt verteld als flashback, wat voor kleuters misschien lastig te begrijpen is. Het pesten gaat dit keer met woorden, en het is goed om duidelijk te maken dat dat net zo erg is. Kleine Raaf heeft geluk dat alles goed afloopt, maar als er eentje niet met de groep

mee mag spelen is dat niet leuk. Een goed gespreksonderwerp voor kleuters! Ze hebben vast wel een keer meegemaakt dat zij niet mee mochten spelen, of dat ze iemand niet mee lieten doen. Hoe kunnen ze dat oplossen?

3. Eentje Geentje (Evelien van Dort en Gerda Westerink)

Een lieveheersbeestje met maar 1 stip, dat is anders dan anders. Het arme beestje wordt geplaagd en uitgelachen omdat het anders is. Het mag niet mee doen met de andere lieveheersbeestjes. Het beestje gaat op zoek naar een stip, en komt daarbij uiteindelijk de koning van de lieveheersbeestjes tegen. Die vindt het juist heel erg bijzonder dat het lieveheersbeestje maar één stip heeft. De pesters horen dit en schamen zich, zo erg dat ze het feest missen.

Het boek is uitgevoerd met zachte tekeningen en dat past ook bij het zachte karakter van het slachtoffer. In dit geval wordt er gepest omdat iemand anders is dan de anderen, leuk om eens met kinderen te bespreken. Wat maakt hen uniek? Is dat iets om te lachen, of is dat juist leuk?

4. Waarom nou? (Tony Ross)

Een jongen is in gesprek met zijn hond, en probeert zelf de vraag te beantwoorden: waarom pest hij me? Hij geeft zelf allerlei mogelijke antwoorden, is hij soms bang in het donker, is hij een heethoofd, plast hij in bed, wil niemand met hem spelen? Uiteindelijk komt hij tot de conclusie dat de pester vast jaloers is op hem.

Dit boek is minder geschikt om voor te lezen aan een groep kleuters. De kinderen in het boek zijn waarschijnlijk ouder dan kleuters (er staat bijvoorbeeld 'omdat hij niets van meisjes snapt?'). Toch kan dit boek wel worden gebruikt, omdat het fijn kan zijn zo'n boek voor te lezen aan een kind dat vaak geplaagd wordt. De vraag 'waarom nou' stellen kinderen vaak aan zichzelf, en naar aanleiding van dit boek kunnen kinderen samen met degene die het voorleest op zoek naar een antwoord.

Lessen over digitaal pesten

- Praat met de klas over wat wel en niet zou moeten mogen op Whatsapp met de les [Whatshappy](#).
- Hoe houd je de sfeer gezellig op Instagram? Bespreek dit met de klas met de les [Instagrapp](#).
- [It's up to you](#) is een interactieve film die wordt ingezet als interventie tegen cyberpesten op scholen. De film is al wat ouder, maar nog steeds goed bruikbaar.
- Bekijk met de klas de video van Schooltv over [Omgaan met cyberpesten](#) of de [Klokhuisaflevering over cyberpesten](#).

Wat kun je doen tegen digitaal pesten?

- Informatie over en hulp bij internetproblemen vind je op [Meldknop.nl](#). In ernstige gevallen van digitaal pesten kun je via de Meldknop aangifte doen.

- Op [School en Veiligheid.nl](http://SchoolenVeiligheid.nl) vind je informatie over een sociaal veilig klimaat op school. Hier kun je ook aan de slag met het opstellen van een [anti-pestprotocol](#).
- Bekijk tips van [Veiliginternetten.nl/5 acties om je leerlingen te beschermen tegen online pesten](http://Veiliginternetten.nl/5-acties-om-je-leerlingen-te-beschermen-tegen-online-pesten)
- De [Brochure Digitaal pesten](#) van Kennisnet geeft tips om met leerlingen over cyberpesten te praten, tips om digitaal pesten te voorkomen en links naar nuttige websites.

4. Hoe wordt er gehandeld in situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd?

In situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd wordt het volgende stappenplan gehanteerd:

Waarschuwingsfase

De betreffende leerling wordt gewaarschuwd en bespreekt samen met de leerling de gesignaleerde peestsituatie. De leerling is op de hoogte van het feit, dat na deze waarschuwing bij een volgende peestsituatie de 'Gele Kaart' volgt.

Handelingsfase

1. De peestsituatie wordt in kringgesprekken binnen de betreffende groep(en) besproken.
2. Er volgt een gesprek met de gepeste, de pestkop, en de volgelingen, buiten de groep (de pester ontvangt een gele kaart).
3. Ouders van de pester en gepeste worden telefonisch geïnformeerd.
4. De leerkracht maakt in Parnassys een notitie over pesten. Hiervoor is een speciaal analyseformulier aangemaakt. (Voorbeeld: Bijlage 3: Analyseformulier Pestgedrag). Ook noteert de leerkracht de naam van de pester en gepeste op de P-schijf in het documentje 'Ln. met gele of rode kaart' in de map 'zorg' onder 'pesten' in. Zodat alle leerkrachten weten wie er een pester en wie een gepeste is.
5. De betreffende leerling(-en) moet (moeten) een keuze maken uit een literatuurlijst van kinderboeken, waarin het thema pestgedrag centraal staat (zie bijlage 4). Hij/zij maakt (maken) van het gelezen boek een boekverslag, of houdt (houden) een boekbespreking voor de groep.
In de onderbouwgroepen (groep 0, 1 en 2) wordt de peestsituatie uitgebreid besproken en kan een leerling bijvoorbeeld uit de kring worden geplaatst, of mag in een bepaalde werkhoeke niet meer meedoen. Verder zijn alle genoemde stappen ook voor de leerlingen uit deze groepen van toepassing.
6. De peestsituatie wordt in de teamvergadering besproken.
7. Indien er weer pestgedrag bij dezelfde leerling(en) wordt geconstateerd, worden de genoemde vijf stappen weer doorlopen en dezelfde maatregelen genomen. Er wordt nu echter een rode kaart uitgedeeld. Na het geven van een rode kaart worden nu ook de volgende stappen in genoemde volgorde genomen:
8. De ouders van de gepeste en de ouders van de pestkop worden op de hoogte gesteld van de peestsituatie.
9. De leerkracht(en) van de betrokken leerling(en) bespreekt(bespreken) de peestsituatie met de betrokken ouders in een persoonlijke gesprek.
10. De betrokken ouders krijgen achtergrondinformatie over pestgedrag en handreikingen met betrekking tot de aanpak van het pestgedrag (Informatie uit: *Pesten, gedaan ermee*, Gie Deboutte).
11. Er wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen een plan van aanpak opgesteld, en er worden afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerlingen gemaakt. Dit handelingsplan wordt in Parnassys vastgelegd.

- 12.** In die situaties, waarin de remediëring van het pestgedrag problemen geeft, wordt de assistentie van een of meer hulpverlenende instanties (te bepalen in overleg met de ouders en gerelateerd aan de aspecten van het pestgedrag) ingeschakeld (ook in deze fase wordt de sociale kaart van de school gebruikt).

Bijlage 1: ZO ZIJN ONZE MANIEREN

<p>Algemeen</p> 	<p><i>Afval voelt zich thuis in de afvalbak.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wij houden de school netjes. - Wij zijn zuinig op alle spullen die we gebruiken. - Afval gooien wij in de bakken. <p style="text-align: center;"><i>Voor schooltijd naar binnen gaan? Niet doen.....daar storen wij ons aan.</i></p>
<p>Plein</p> 	<p><i>Sportief zijn.....da's pas stoer.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wij spelen samen, iedereen doet mee. - Ieder speelt op het eigen plein. - Problemen lossen we pratend op. <p style="text-align: center;"><i>Maak geen ruzie op het plein. Zo houd je het leuk en fijn.</i></p>
<p>Hal en gangen</p> 	<p><i>Geef elkaar de ruimte.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wij lopen rustig door de gang. - Jassen en tassen hangen wij aan de kapstok. - Wij praten zonder veel lawaai. <p style="text-align: center;"><i>Loop je rustig door de gang? Geen gevaar, niemand bang!</i></p>
<p>Op de fiets</p> 	<p><i>Gun je fiets een goede plek.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Op het plein lopen wij naast onze fiets. - Wij zetten onze fiets netjes in het fietsenrek. - Alleen wie ver weg woont komt op de fiets. <p style="text-align: center;"><i>Fietsen zet je netjes weg, Anders heb je dikke pech.</i></p>

Bijlage 2: PLEINREGELS

Pleinregels

1. Pleinwacht zie rooster, 15 minuten voor schooltijd en in de ochtendpauze
2. Op het plein en op het fietspad naast de school mag niet gefietst worden.
3. Fietsen moeten geplaatst worden op de daarvoor bestemde plaats.
4. Er mag niet bij de fietsen gespeeld worden om beschadigingen te voorkomen
5. Het plein mag in de pauze en vlak voor schooltijd niet meer worden verlaten.
6. Kinderen die naar school komen, gaan pas naar binnen als de bel gaat of als de leerkracht dat aangeeft.
7. Er wordt niet gevoetbald.
8. Het gebruik van rolschaatsen, skateboards, skeelers en stepjes zijn verboden.
9. Papier / zakjes en verder afval gaan in de afvalbak op het plein.
10. Er mag niet over het hek worden geklommen.
11. Als er in de pauze vragen zijn, worden die gesteld aan de leerkracht die op het plein loopt.
12. Problemen tijdens de pauzes worden door de pleinwacht doorgegeven aan de groepsleerkracht.

Bijlage 3: ANALYSEFORMULIER

Pester

Naam leerling (pester):
Naam/namen overige betrokkene(n): (gepeste/meeloper(s))
Beschrijving van de pestsituatie:
Ondernomen stappen (waarschuwingsfase/ handelingsfase)
Gemaakte afspraken:

Gepeste:

Naam leerling (gepeste):
Naam/namen overige betrokkene(n): (pester(s) /meeloper(s))
Beschrijving van de pestsituatie:
Ondernomen stappen (waarschuwingsfase/ handelingsfase)
Gemaakte afspraken:

Bijlage 4: BOEKENLIJST

